Percepții despre calitatea educației online

Rezultate sondaj online[1]

Decembrie 2020

Fundația Agenția de Dezvoltare Comunitară „Împreună” alături de Consiliul Național al Elevilor continuă procesul de consultare online a percepțiilor elevilor, părinților și cadrelor didactice despre educația online, cu accent pe calitatea acesteia. Începând cu 9 noiembrie 2020, cursurile față în față au fost suspendate la nivel național ca urmare a numărului mare de cazuri noi de COVID-19, iar toate școlile au intrat în scenariul online pentru cel puțin 30 de zile.

Colectarea datelor a fost realizată în perioada 18-23 noiembrie 2020 printr-un chestionar online distribuit pe canalele și rețelele de comunicare ale celor două organizații care au inițiat demersul. Eșantionul analizat este compus din **9401 elevi, 3265 cadre didactice și 4965** părinți din toate județele din România și este **non-aleatoriu** și **neprobabilist**. Deși numărul respondenților este destul de mare, rezultatele acestui sondaj nu sunt reprezentative la nivel național, respondenții au completat chestionarul pe baza disponibilității și a accesului la mijloace tehnologice și internet. Mai mult decât atât, una dintre limitele acestui sondaj este faptul că majoritatea respondenților sunt din mediul urban: 85% elevi, 68% cadre didactice,68% părinți, astfel, rezultatele prezentate trebuie interpretate în cheia limitelor metodologice menționate aici. Cu toate acestea, sondajul reflectă percepțiile elevilor, părinților și cadrelor didactice față de învățământul online și contribuie la dezbaterea despre calitatea educației.

Abordări și conținut didactic în școala online

Majoritatea elevilor (72%) și cadrelor didactice (67%) desfășoară orele online conform orarului pe diferite platforme video. O proporție de aproximativ 25% dintre elevii și cadrele didactice desfășoară educația online atât în sistem sincron, cât și asincron, abordările fiind influențate de opțiunile profesorilor, de specificul materiei sau de diferențele privind accesul la mijloacele tehnologice necesare în cazul elevilor. Deși există premisele pentru participarea la educația online, cei mai mulți dintre profesori organizând orele, calitatea acestora devine îndoielnică din perspectiva celor trei grupuri vizate – elevi, cadre didactice și părinți.

În ceea ce privește metodele utilizate pentru asigurarea accesului la educație și pentru elevii care nu au dispozitivele necesare pentru a se conecta sau conexiunea la internet este limitată, cadrele didactice acționează diferit, în funcție de posibilitățile proprii și de caracteristicile grupului de elevi. De exemplu, unul dintre cadrele didactice care a completat chestionarul online menționează faptul că merge în sat de 2 ori pe săptămână pentru a da elevilor care nu se pot conecta la școala online materialele necesare (copii după paginile din manuale și culegeri, fișe de lucru personalizate etc.). Abordarea privind elevii care nu au acces la școala online nu este unitară și depinde foarte mult de bunăvoința cadrelor didactice și implicarea părinților.

[1] Material realizat de Alexandra Hosszu (alexandra.hosszu@agentiaimpreuna.ro).

Din perspectiva părinților, accesul la educație este în continuare restricționat în cazuri specifice precum elevii cu dizabilități sau cerințe educaționale speciale pentru care unele școli nu au găsit soluții. O altă dificultate menționată de părinți este situația în care copiii stau cu bunicii pentru că părinții nu pot lucra de acasă, iar la bunici copiii nu se pot conecta la învățământul online. Desigur, o parte dintre elevi nu se pot conecta în continuare la școala online pentru că nu au resursele materiale necesare, iar experiența acestora nu a putut fi documentată prin intermediul acestui chestionar distribuit online.

Tabel 1. Modalități de desfășurare a educației online

Cum se desfășoară orele online?	**Elevi (n=9401)**	**Cadre didactice (n=3265)**	**Părinți (n=4969)**
Toate orele se realizează conform orarului prin platforme video	72%	67%	77%
Orele se realizează parțial prin platforme video și ne sunt transmise materiale de lucru individual	26%	26%	18%
Prin materiale de lucru individuale pentru elevi	1%	5%	4%
Altă variantă	1%	2%	1%

În continuare, principala abordare utilizată în educația online este predarea și realizarea de exerciții. Astfel, una dintre nemulțumirile elevilor și ale părinților este faptul că metodele de predare nu au fost adaptate la specificul educației online, iar profesorii cel mai adesea dictează informațiile sau elevii sunt nevoiți să conspecteze/ copieze lecțiile din manuale.

Categoria profesorilor care folosește metode inovative de predare (jocuri, quiz-uri, proiecte) este extrem de apreciată de către elevi și părinți. De asemenea, elevii consideră eficientă metoda lucrului pe echipe pentru anumite proiecte, însă aceasta este realizată mult mai rar în sistemul online de educație.

Tabel 2. Metode utilizate în educația online

Care sunt metodele de predare utilizate?	**Elevi (n=9401)**	**Cadre didactice (n=3265)**	**Părinți (n=4969)**
Predare și realizare de exerciții	95%	86%	92%
Discuții și dezbateri	50%	73%	46%
Vizionare de materiale audio-video	50%	68%	44%
Altele	1%	3.5%	1%

Elevii consideră că profesorii reușesc doar parțial să adapteze conținutul educațional și predarea la nevoile elevilor. O parte dintre profesori s-a adaptat foarte bine la educația online și se străduiesc să faciliteze procesul educațional pentru elevi, devenind și un sprijin emoțional pentru aceștia. Pe de altă parte, în viziunea elevilor și a părinților, unele dintre cadrele didactice sunt rigide în desfășurarea activităților online: pun absențe elevilor dacă nu au camera deschisă sau dacă s-au deconectat de la internet, dau note mici dacă elevii au probleme tehnice, nu revin asupra informațiilor care nu au fost înțelese sau notate de către elevi etc.

Pentru echilibru emoțional, elevii au nevoie de sprijin și înțelegere din partea cadrelor didactice: „Dacă aș putea să schimb ceva, probabil, le-aș recomanda profesorilor să fie mai înțelegători” (elev).

De cealaltă parte, cadrele didactice au propriile dificultăți în organizarea și desfășurarea orelor online care necesită competențe digitale și de adaptare a conținutului educațional, mai mult timp de pregătire, metode inovative de testare și evaluare, activități administrative apărute de pe o zi pe alta. Astfel, capacitatea de a adapta conținutul educațional la nevoile elevilor necesită timp și bunăstare emoțională care adeseori lipsesc și în cazul cadrelor didactice.

Tabel 3. Adaptarea predării și a continutului educational la nevoile elevilor

În ce măsură reușesc profesorii să adaptateze conținutul educațional și tipul de predare la nevoile tuturor elevilor?	**Elevi (n=9401)**	**Cadre didactice (n=3265)**	**Părinți (n=4969)**
Foarte mare măsură	10%	11%	16%
Mare măsură	34%	52%	37%
Nici în mare, nici în mică măsură	40%	26%	27%
În mică măsură	11%	9%	14%
În foarte mică măsură	4%	2%	5%
Deloc	2%	0%	1%

Ca urmare a dificultăților întâmpinate de cadrele didactice în efectuarea orelor online, acestea sunt percepute de elevi ca fiind plictisitoare în proporție de 29% și inutile de către 17% dintre elevi. O proporție de 27% dintre elevi consideră că orele online sunt interactive cel mai probabil ca urmare a implicării și interesului cadrelor didactice, iar pentru alți 17% dintre elevi școala online este relaxantă, aceasta desfășurându-se acasă, în propriul confort. Restul de 10% dintre elevii respondenți au oferit alte răspunsuri decât cele prestabilite, unul dintre răspunsurile cele mai frecvente fiind că școala online este „obositoare”; alte caracteristici atribuite școlii online au fost: „stresantă”, „dificilă”, „epuizantă” sau faptul că eficiența acesteia depinde de materie și profesor.

Tabel 4. Descrierea școlii online de către elevi

Cum ai descrie orele online?	**Elevi (n=9401)**
Interactive	27%
Relaxante	17%
Plictisitoare	29%
Inutile	17%
Alt răspuns (obositoare, stresante, de proastă calitate, dăunătoare, depinde de oră și profesor, epuizante, dificile)	10%

Părinții consideră că profesorii ar trebui să se implice mai mult în crearea unor lecții interactive, acumularea de cunoștințe fiind extrem de limitată în contextul școlii online. Aceștia au remarcat faptul că diferențele în ceea ce privește rezultatele școlare ale elevilor sunt date de nivelul de implicare al

profesorilor. Unii dintre părinți au fost nevoiți să recurgă la meditații suplimentare pentru a reduce lipsurile educaționale ale copiilor:

> *Matematica se face pe un telefon de către profesoară prin scrierea cu un pix pe o foaie A4 și apoi arătată elevilor. Bineînțeles, am fost obligați ca părinți să apelăm la meditații pentru a reuși să acoperim golurile, care nu sunt puține. Unde există implicarea profesorilor, lucrurile merg perfect (părinte).*

Conform descrierilor experiențelor privind școala online, adaptabilitate și confortul față de orele desfășurate în sistem online au crescut din martie 2020 până în prezent, cele trei grupuri – elevi, cadre didactice, părinți – obișnuindu-se cu abordarea și provocările educației online, parțial găsind și soluții la aceste provocări. Cu toate acestea, 2 din 10 elevi în continuare se simt destul de inconfortabil cu participarea la orele online, iar 3 din 10 cadre didactice resimt lipsa de confort în livrarea orelor online.

Participarea video a elevilor la orele online este un subiect de dezbatere între elevi și cadre didactice, perspectivele fiind destul de diferite între cele două grupuri. Elevii resimt obligativitatea deschiderii camerelor ca pe o presiune suplimentară și un factor de disconfort.

> *Am un frate care învață în aceeași cameră cu mine și mi-e greu să mă concentrez , uneori, mai apare și în cadru, iar profesori îmi atrag atenția permanent [...] Mi-ar fi mult mai ușor dacă nu aș fi amenințată cu absențe când nu deschid camera, atâta timp cât răspund la oră și dovedesc că sunt lângă telefon (elevă).*

> *Cea mai apăsătoare replică e "deschide camera, dacă nu poți pleca" sau "vă rog să porniți camerele, nu e normal" folosite de multe ori cu un orgoliu personal decât că așa se prevede în regulament. Nu voi înțelege niciodată această necesitate de a deschide camera când un elev poate fi atent și să se implice și fără a vedea profesorii peretele camerei, fratele mai mic care intră, motanul care se urcă pe birou și așa mai departe (elevă).*

Profesorii pun absențe elevilor care nu deschid camerele, aceștia la rândul lor dorind ca elevii să fie cât mai implicați și atenți, iar camerele deschise ar putea să sprijine interacțiunea online. În viziunea cadrelor didactice, educația online este oricum impersonală, iar lipsa conexiunii video adâncește „prăpastia" dintre elevi și profesori:

> *Elevii stau cu camerele închise, motivând diverse. De multe ori când sunt solicitați să participe la diverse aplicații, nu răspund. Concluzia este că stau conectați pe platformă, dar nu mai sunt prezenți (cadru didactic).*

> *Consider că singura competență dezvoltată de învățământul online pentru elevi este cea de spectator. Camere oprite, microfoane oprite.... Indiferență totală (cadru didactic).*

Putem spune, deci, că pentru elevi ar fi mai confortabilă educația online dacă nu ar fi obligați să deschidă camerele, iar pentru cadrele didactice predarea online ar fi mai facilă și eficientă dacă ar exista conexiunea

vizuală cu elevii. În astfel de dileme, empatia față de celălalt grup ar putea fi o soluție, iar flexibilitatea elevilor și cadrelor didactice poate remedia din disconfortul produs de educația online.

Tabel 5. Confortul față de educația online

În ce măsură sunteți confortabil/ă cu educația online?	**Elevi (n=9401)**	**Cadre didactice (n=3265)**
Foarte mare măsură	14%	10%
Mare măsură	25%	31%
Nici în mare, nici în mică măsură	39%	32%
În mică măsură	10%	16%
În foarte mică măsură	6%	7%
Deloc	6%	4%

Percepții asupra calității educației

Majoritatea elevilor (54%), cadrelor didactice (57%) și a părinților (62%) consideră că nivelul calității educației oferite în anul școlar 2020-2021 până în prezent este mai scăzut, comparativ cu nivelul calității din anul școlar 2019-2020. Există și o proporție de aproximativ 20% dintre respondenți (elevi, profesori și părinți) care sunt de părere că a crescut calitatea educației în acest an școlar comparativ cu anul anterior, în momentul de față nu avem datele necesare pentru a explica această perspectivă.

Tabel 6. Comparație între calitatea educației între anii școlari 2019-2020 vs. 2020-2021

Comparând educația în anul școlar 2020-2021 cu educația din anul 2019-2020, calitatea acesteia a	**Elevi (n=9401)**	**Cadre didactice (n=3265)**	**Părinți (n=4969)**
A crescut	21%	24%	17%
A scăzut	54%	57%	62%
A rămas la fel	25%	20%	21%

Din perspectiva elevilor și a cadrelor didactice, principala dificultate în desfășurarea orelor online la o calitate superioară este motivația proprie a elevilor. Așa cum aceștia au descris și în secțiunea aferentă întrebării libere cu privire la propria experiență a educației online, o mare parte a elevilor nu își mai regăsește motivația pentru a învăța, pentru a participa la orele online, iar emoțiile generate de participarea online sunt în mare parte negative – dezamăgire, frustrare, neputință, singurătate, anxietate.

> *De când suntem în online, motivația mea pentru a învăța este foarte scăzută. Consider că aceste ore online sunt inutile, nu învățăm precum ar trebui, iar implicarea profesorilor nu este atât de intensă (elev).*

> *Orele sunt prea multe, temele sunt multe și imense. Orele mă obosesc psihic și nu am motivația să particip la ele uneori. Nu înțeleg absolut deloc materiile si pretențiile sunt prea ridicate (elev).*

Personal nu am motivație să fac orele online, intru la ele , dar nu mă pot concentra, nu înțeleg aproape nimic și este mult mai greu și mult mai mult de scris (elev).

La orele la care nu vreau absență, intru la ora online, răspund la prezență și mă culc. Îmi este extrem de greu să mă concentrez și motivația mea este 0 în timpul orelor care se desfășoară în 95%din cazuri printr-o simplă dictare a lecției. După aceea încerc să recuperez singură, iar cu ajutorul internetului reușesc într-o măsură medie (elevă).

Cadrele didactice consideră că lipsa conținutului educațional adaptat la sistemul de educație online constituie o dificultate în desfășurarea eficientă a orelor online. Profesorii depun eforturi pentru a-și îmbunătăți competențele digitale și de adaptare a conținutului educațional, unii dintre ei caută singuri materiale pe internet, alții s-au înscris la diferite cursuri gratuite, însă nu există o abordare unitară cu privire la materialele care ar trebui utilizate. De asemenea, profesorii au fost nevoiți să aloce un timp mult mai mare, poate chiar dublu, pentru pregătirea orelor online.

Încerc să caut materiale noi și să mă perfecționez continuu pentru a putea face lecțiile online cât mai atractive (cadru didactic).

Dacă la început am avut oarecare rețineri în ceea ce privește școala online, în prezent chiar m-am obișnuit cu această modalitate de a lucra cu elevii. Cu siguranță, în mediul online sunt utilizate mult mai multe metode activ-participative și interactive, față de sala de clasă (cadru didactic).

Stabilitatea conexiunii la internet reprezintă o dificultate majoră conștientizată atât de elevi și cadre didactice, cât și de părinți. Deși cei mai mulți elevi se pot conecta la internet, calitatea conexiunii este destul de slabă, iar în funcție de numărul de participanți și platforma utilizată, pot apărea decalaje, întreruperi, deconectări.

Sunt profesori care nu sunt înțelegători cu faptul că internetul nu este mereu bun ,dar au pretenția ca noi să fim înțelegători când nu le merge lor internetul. Este diferit față de școala normală deoarece suntem mai distrași de toate lucrurile din casa noastră (elev).

Tabel 7. Dificultăți ale școlii online

Ce vă lipsește pentru ca orele online să se desfășoare la o calitate superioară?	**Elevi (n=9401)**	**Cadre didactice (n=3265)**	**Părinți (n=4969)**
Calculator/ laptop individual și performant	18%	37%	28%
Spațiu adecvat acasă	10%	27%	13%
Conexiune bună la internet	27%	37%	**32%**
Conținut educațional adaptat la orele online	-	47%	28%
Participarea/ motivarea elevilor	**32%**	**58%**	26%
Implicarea profesorilor	24%	-	13%
Nimic	30%	6%	20%
Alt răspuns	1.3%	3%	3%

Un impediment major în desfășurarea calitativă a orelor online îl constituie lipsa unor resurse digitale adecvate, atât în cazul elevilor (18%), cât și al cadrelor didactice (37%). Mai mult decât atât, lipsa resurselor digitale este adesea coroborată cu lipsa unui spațiu adecvat în care elevii (10%) să poată participa la ore, iar cadrele didactice (27%) să poată organiza orele online. Căderile de curent sunt o problemă pentru unii dintre elevi, aceștia nereușind să se conecteze la orele online și primind absențe. Pentru cadrele didactice, este nevoie de aparatură digitală performantă care să sprijine transmiterea calitativă a informațiilor, de exemplu, aceștia consideră utile tabletele grafice, camere și microfoane performante etc.

Din perspectiva părinților, conexiunea instabilă la internet și lipsa echipamentelor digitale performante pentru elevi reprezintă principalele obstacole în desfășurarea calitativă a orelor online. Unii dintre părinți resimt neputință pentru că nu își pot sprijini mai mult copiii astfel încât să acumuleze cunoștinte, iar echilibrul lor emoțional să fie unul bun:

> *Eu ca părinte îmi văd fiica cât de mult se chinuie să înțeleagă ceea ce se predă pe platformele on-line. Lipsa unui dispozitiv performant și conexiunea foarte slabă la internet o împiedică să parcurgă toată materia care trebuie învățată. Mă simt neputincios când ea îmi spune că nu înțelege ceea ce se predă (părinte).*

În percepția a 24% dintre elevi și 13% dintre părinți dacă implicarea profesorilor ar fi mai mare, calitatea educației ar crește. Unii dintre profesori încă nu au competențele digitale necesare pentru a folosi platformele educației online sau folosesc metodele de predare utilizate în cadrul educației de tip față în față fără a adapta în vreun fel conținutul educațional la specificul online.

De asemenea, este relevant a menționa că pentru 30% dintre elevi și 20% dintre părinți nu lipsește nimic pentru a avea o calitate bună a educației online.

Lipsa socializării și a interacțiunii față în față creează dificultăți atât pentru elevi, cât li pentru cadrele didactice. Deși profesorii încearcă diferite metode de suplinire a interacțiunii reale, cu care erau obișnuiți la școală, ambele grupuri resimt dorul față de școală, acolo unde mediul social era mai adecvat învățării decât este cel de acasă.

> *Am reușit destul de greu să am toți elevii la orele on-line. Am studiat mult astfel încât să mă pot prezenta la ore cu materiale și metode care să-i atragă pe copii. Din feedback-ul primit atât de la copii, cât și de la părinți cred că reușesc, dar ne este dor de școală, de atmosfera din clasă, de socializare (cadru didactic).*

Experiența educației online

Perspectiva unanimă a celor trei grupuri consultate (elevi, cadre didactice și părinți) este că educația online reprezintă o soluție de compromis, temporară, care, însă, nu poate înlocui avantajele educației față în față. Tabelul 8 sumarizează avantajele și provocările regăsite de elevi, cadre didactice și profesori în experiența proprie cu educația online în contextul pandemic al anului școlar 2020-2021.

Tabel 8. Avantaje și provocări ale educației online

Grup	**Avantaje**	**Provocări**
Elevi	Relaxare Liniște Confort Siguranță Schimbarea mentalității profesorilor și a metodelor de predare Timp pentru descoperirea de noi hobby-uri	Lipsa echipamentelor digitale și a semnalului la internet Obligativitatea deschiderii camerelor Orele sunt plictisitoare, stresante, obositoare Neînțelegerea lecțiilor predate Profesorii nu sunt înțelegători Conținutul educațional nu este adaptat Capacitate de învățare mai mică Prea multe teme Stări de anxietate și lipsa motivației Lipsa socializării
Cadre didactice	Îmbunătățirea relației cu părinții Abordarea unor metode noi/ interesante Creșterea autonomiei profesorilor și elevilor în învățare Utilizarea unor metode alternative în evaluare Elevii introvertiți sunt mai activi la orele online	Lipsa echipamentelor digitale și a internetului pentru elevi și profesori Gestionarea elevilor care nu pot participa deloc online Refuzul elevilor de a deschide camerele și de a participa activ la ore Lipsa de motivație a elevilor și profesorilor Mai mult timp pentru pregătirea lecțiilor Lipsa spațiului adecvat Unii dintre părinți au competențe digitale limitate Timp îndelungat petrecut în fața ecranelor digitale Unii părinți șoptesc răspunsul copiilor Lipsa feedback-ului imediat din partea elevilor Îmbinarea vieții de familie (îngrijirea propriilor copii) cu rolul de educator
Părinți	Implicarea cadrelor didactice Copiii au mai mult timp Siguranță Cooperare mai bună cu profesorii Părinții învață alături de copii Confortul familial Responsabilitate crescută în rândul elevilor	Timp limitat pentru sprijinirea elevului Diferențe privind calitatea educației online Lipsa motivației elevilor Rigiditatea unor profesori Lipsa socializării Emoții negative pentru părinți și elevi – frustrare, anxietate, dezamăgire, abandon Neadaptarea programei la educația online Timp îndelungat petrecut de elevi în fața ecranelor Dificultăți mari de învățare pentru elevii din clasele primare Cheltuieli suplimentare pentru părinți pentru achiziționarea echipamentelor tehnologice

Pentru unii dintre elevi, participarea la ore de acasă reprezintă un avantaj, aceștia simțindu-se mai confortabil în propria cameră, putând să se trezească mai târziu, să nu mai facă naveta, să se conecteze la ore din pat.

> *Totuși încerc să văd partea buna a lucrurile și să mă bucur de avantajele acestei perioade. Nu mai trebuie să mă scol așa de devreme , am tot confortul necesar, am tot ce vreau să mănânc, pot să mă joc cu pisica mea în pauze (elevă).*

Experiența însă nu este la fel de pozitivă pentru elevii care nu au acasă spațiul adecvat de unde să participe la orele online și sunt nevoiți să împartă camera cu mai mulți frați sau părinții, nu au birou și scaun adecvate pentru a petrece 6-7 ore în fața calculatorului.

> *Faptul că suntem obligați să ne filmăm în propriile case în fata unei mulțimi de elevi și suntem amenințați cu absențe în cazul în care ne opunem să pornim camerele mă face să îmi doresc din nou la școală unde există un spațiu amenajat în care nu intră mama să mă cheme la masă și nici nu dormea fratele meu cu care până la urma dorm în același pat și școala online nu are dreptul să îl transforme în zombie, să se târască pe jos ca să nu cumva să îl vadă profesoara prin cadru în lenjerie intima (elev).*

Diferențele privind calitatea educației, inclusiv a educației online, sunt majore de la o școală la alta, fiind influențate de resursele individuale ale elevilor pentru a se conecta la educația online, de posibilitatea de a primi sprijin din partea părinților, de implicarea profesorilor în facilitarea procesului educațional online.

> *Noi suntem la un liceu de elită, probabil de aceea se și străduiesc profesorii atât de mult, pentru că avem foarte mulți olimpici, dar în majoritatea școlilor, la cele din oraș mă refer, educația online lasă de dorit (părinte).*

Unii dintre elevi se simt mai deschiși și mai confortabili să răspundă la orele online, apreciind utilizarea mijloacelor inovative de predare.

> *Pentru mine este eficientă această metodă, sunt activă la oră și îmi pot spune părerea mult mai mult decât înainte (elevă).*

> *Ce îmi place la orele online este faptul că putem dezbate mai mult anumite subiecte la ore, pe când în clasa ne erau mai mult dictate și astfel simt că pot fi ascultată (elevă).*

Elevii resimt oboseală majoră ca urmare a petrecerii unui timp îndelungat în fața ecranelor digitale, atât pentru participarea propriu-zisă la orele online, dar și pentru realizarea și încărcarea temelor. Unii dintre ei au menționat faptul că termină temele noaptea, cantitatea de teme fiind mult mai mare în această perioadă decât în timpul școlii față în față. Oboseala pe termen lung a generat o scădere a motivației de a participa la orele online și de îndeplini sarcinile educaționale, aducând și alte stări emoționale negative.

> *Sănătatea mentală a mea și a mai multor elevi cu care comunic s-a deteriorat masiv pe parcursul acestor luni, când așteptările profesorilor de a ne face roboți au crescut mai mult decât mă așteptam vreodată (elevă).*

> *Școala online mi-a provocat probleme de vedere, m-a limitat din comunicarea cu alții și mi-a provocat o stare de anxietate atunci când vorbesc cu alți copii față în față (elev).*

> *Nu mi se pare ok ca școala să-mi aducă stări de dezgust, tristețe, teamă, depresie etc. Eu vreau ca școala să fie distractivă și creativă. Școala nu e făcută să dormim nu-i așa? Atunci nici casa nu e făcută să învățăm (elevă).*

Pentru cadrele didactice, școala online a fost o adevărată provocare în care au fost nevoiți să-și regândească rolul și abordările, iar unii dintre ei s-au luptat cu propriile limite și au încercat să dea tot ce au putut în sistemul online:

> *Experiența predării în mediul online este una stimulatoare. Am înțeles următorul lucru: predarea trebuie să fie una dinamică plină de noi provocări. Jocul este esențial, dezvoltă creativitatea și inteligența micilor învățăcei, iar procesul instructiv educativ va fi un succes (cadru didactic).*

Rolul profesorilor a fost unul dificil, mai ales acolo unde aceștia au trebuit să găsească soluții pentru elevii care nu aveau resursele digitale pentru a se conecta la orele online, unii profesori au găsit metode prin care au păstrat contactul cu acești elevi, deși autoritățile nu au găsit încă soluțiile financiare pentru a le oferi acestora tablete și conexiune la internet.

Mai mult decât atât, există situații în care se suprapun statusurile de profesor și cel de părinte, apar probleme în gestionarea resurselor digitale, a spațiului, a îngrijirii copiilor, iar toate acestea au impact negativ asupra profesorilor, așa cum se întâmplă și în cazul elevilor.

> *Dificultatea în a preda online este legată de faptul că sunt mama unui băiețel de 3 ani și jumătate, care stă lipit de mine/laptopul meu, cu care nu mai apuc să fac activitățile recomandate de doamna lui educatoare (cadru didactic).*

> *Este foarte dificil datorită condițiilor de acasă, sunt eu și doi copii care avem ore în același timp, e stresant, dar nu avem altă opțiune (cadru didactic).*

Părinții au avut dificultăți în asigurarea resurselor tehnologice necesare pentru participarea elevilor la școala online, unii dintre aceștia au fost nevoiți să dea copiilor propriile laptop-uri sau telefoane, în timp ce alții au achiziționat în rate dispozitive noi:

> *Am făcut rate pe 5 ani pentru dispozitive cu acces la internet, imprimantă și amplificatoare de internet, camere web. Ne-am transformat în IT-ști pentru 5 copii care lucrează pe 4 platforme diferite! Suntem obligați să dăm cu subsemnatul pentru orice și suntem trași de mânecă și învinuiți pentru orice nu merge bine în sistemul online (părinte).*

Unii dintre părinți au observat o scădere a performanței școlare a copiilor, dar și oboseala și anxietățile acestora, apariția unor deficiențe de vedere ca urmare a petrecerii multor ore în fața ecranelor digitale, necesitatea de a consulta specialiști în sănătate mentală:

> *Pentru a ține pasul, copii merg la culcare la ore foarte târzii, sunt tot mai irascibili și se plâng foarte des din cauza durerilor de cap! Ca părinți, suntem foarte îngrijorați de modul în care este gestionată școala online, care reprezintă un adevărat pericol pentru sănătatea fizică și mentală a copiilor (părinte).*

Sunt însă și elemente pozitive din perspectiva părinților; de exemplu, faptul că pot petrece mai mult cu copiii și îi pot sprijini mai mult în realizarea temelor. Părinții resimt și o colaborare mai bună cu profesorii,

deși se plâng de faptul că au fost nevoiți să preia din rolurile cadrului didactic. Un alt aspect pozitiv este că în confortul familial, au dispărut conflictele de la școală cu alți colegi, profesorii țipă mai puțin de teama faptului că părinții pot auzi sau pot fi înregistrați.

> *Copilul meu este foarte bine în online, nu mai trebuie să "suporte" frustrările adulților și lipsa de respect a unor colegi. Au dispărut pedepsele colective, căratul rucsacului de 7 kg, emoția evaluării pentru că nu-l perturbă nici privirea sau vocea aspră a unor cadre didactice sau intimidarea colegilor (părinte).*

Noi roluri în educație– părinți și cadre didactice

Rolul cadrelor didactice nu mai este doar acela de a transmite informații, așa cum se întâmpla adeseori în cadrul educației de tip față în față. În sistemul online, cadrul didactic a devenit mai degrabă un facilitator educațional, sprijinind elevul, de la distanță, în parcursul său educațional. 65% dintre cadrele didactice și 51% dintre părinți consideră că profesorul are acest rol de facilitator educațional. Devine însă problematică asumarea doar a acestui rol în situațiile elevilor din clasele primare (0-2) care sunt la nivelul de a învăța să scrie și să citească, iar deprinderea de a învăța singuri să nu fie încă formată. Un alt rol pe care îl deține cadrul didactic în contextul educației online este acela de sprijin emoțional pentru elevi din perspectiva a 13% dintre cadrele didactice și 9% dintre părinții care au completat chestionarul online.

Tabel 9. Percepții asupra rolului cadrului didactic

Care credeți că este principalul rol pe care îl are profesorul în sistemul online de educație?	**Cadre didactice (n=3265)**	**Părinți (n=4969)**
Facilitator educațional	65%	51%
Transmitere informații	19%	38%
Sprijin emoțional pentru elevi	13%	9%
Alt răspuns (combinație între cele 3 roluri)	3%	2%

Educația online a facilitat schimbări atât în ceea ce privește rolul profesorului, dar și în ceea ce privește rolul părintelui în procesul educațional. Astfel, 85% dintre părinți sunt de părere că educația online a adus o creștere mare și foarte mare a rolului lor în desfășurarea activităților educaționale.

Tabel 10. Rolul părinților în educația online

În ce măsură considerați că a crescut rolul/ responsabilitatea părinților în desfășurarea activităților de educație online?	**Părinți (n=4969)**
Foarte mare măsură	53%
Mare măsură	32%
Nici în mare, nici în mică măsură	8%
În mică măsură	4%
În foarte mică măsură	2%
Deloc	1%

Premise pentru digitalizarea educației față în față

Unul dintre avantajele aduse de educația online obligatorie în contextul pandemic este forțarea unei digitalizări a educației. Unele dintre școli au reușit să achiziționeze echipamente digitale de calitate, profesorii și-au îmbunătățit competențele digitale și au devenit mai deschiși spre integrarea mijloacelor tehnologice în procesul educațional, elevii s-au obișnuit cu utilizarea diverselor platforme online și s-au bucurat de diversitatea abordările de predare.

Cum va arăta școala după finalizarea pandemiei și reîntoarcerea la sistemul clasic de învățare, cel față în față? Vom prelua oare bunele practici privind digitalizarea și integrarea digitalului în educație? Profesorii sunt optimiști, în proporție de 60% consideră că elementele digitale vor continua să fie folosite și în sistemul față în față. Elevii și părinții sunt mai rezervați, doar 23% dintre elevi și 36% dintre părinți susțin că educația față în față va integra elemente digitale după reîntoarcerea fizică la școală.

Tabel 11. Utilizarea elementelor digitale în educație după reîntoarcerea la școala față în față

În ce măsură profesorii vor continua să folosească elemente digitale atunci când orele vor reveni la sistemul față în față?	**Elevi (n=9401)**	**Cadre didactice (n=3265)**	**Părinți (n=4969)**
Foarte mare măsură	6%	14%	9%
Mare măsură	17%	46%	27%
Nici în mare, nici în mică măsură	30%	26%	24%
În mică măsură	25%	11%	24%
În foarte mică măsură	12%	2%	10%
Deloc	10%	1%	6%